

**Kontrolliakt nr 12.2-4/3 riigihangete korraldamise kontrollimise kohta Transpordiametis
09.12.2022**

Kontrollimise alus:	Rahandusministeeriumi 17.06.2022 kiri nr 12.2-4/11-1
Kontrolliobjekti nimetus:	Transpordiamet
Kontrolliobjekti registrikood:	70001490
Hankija õiguslik vorm:	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala valitsusasutus
Kontrolliobjekti juhi nimi ja ametinimetus:	Priit Sauk peadirektor
Kontrollitav ajavahemik:	01.09.2017 – 30.06.2022

1. Kontrollimise eesmärk ja ulatus

- 1.1. Kontrollimisele kuulus Transpordiameti (edaspidi ka: hankija) poolt riigihangete registrile (edaspidi: eRHR) riigihangete seaduse (edaspidi: RHS) § 83 alusel esitatud andmete õiguspärasus ajavahemikul 01.09.2017 – 30.06.2022¹.
- 1.2. Kontrollimise eesmärgiks oli tuvastada, kas hankija on järginud riigihangete korraldamisel RHS §-s 83 sätestatud korda, st esitanud eRHR-ile RHS §-s 83 sätestatud teabe ettenähtud tähtaja jooksul ning kontrollida, kas eRHR-ile esitatud teave vastab tegelikkusele.
- 1.3. Järelevamemenetluses kontrollitakse hankija tegevuse õiguspärasust. Rahandusministeeriumi poolt läbiviidav järelevamemenetlus ei hõlma hankija tegevuse otstarbekuse kontrollimist ega tema otsuste ja toimingute tulemuslikkuse hindamist (RHS § 203 lg 3).
- 1.4. Rahandusministeeriumil on õigus anda soovitusi ja juhiseid RHS-i paremaks järgimiseks ja rikkumiste ärahoidmiseks. Soovitused ja juhised võivad sisalduda järelevamemenetlust lõpetavas dokumendis või need esitatakse eraldi (RHS § 210).
- 1.5. Järelevamemenetluse valimisse kuuluvad järgmised riigihanked:
 - a) Avatud hankemenetlusega riigihange viitenumbriga 217311 „Järva hooldepiirkonna riigiteede korrashoid aastatel 2020 - 2025“;

¹ 01.09.2017 jõustus riigihangete seadus, sh RHS §-s 83 sätestatud hankemenetluse lõppemisest teavitamise regulatsioon.

- b) Väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlusega riigihange viitenumbriga 223930 „Maanteeameti lepinguliste teehooldefirmade teehoolde tööde jälgimise tarkvara kasutamise ja teehoolde sõidukite GPS seireteenuse koondkaardil ostmine“;
- c) Avatud hankemenetlusega riigihange viitenumbriga 239904 „Transpordiameti regioonides asuvate garaažide ja angaaride tõst- ja lükanduksed, kinnistutel paiknevate tõkkepuude ja tiib- ning liugväravate hooldus ja remont“;
- d) Avatud hankemenetlusega riigihange viitenumbriga 242739 „Transpordiameti lepinguliste teehooldefirmade korrashoiutööde jälgimise tarkvara kasutamise ja teehoolde sõidukite GPS seireteenuse koondkaardil ostmine“;
- e) Avatud hankemenetlusega riigihange viitenumbriga 231555 „Pindamistööd Ida-Viru, Lääne-Viru ja Järva maakonna riigiteedel 2021“;
- f) Avatud hankemenetlusega riigihange viitenumbriga 231548 „Hiiu, Lääne, Pärnu, Saare ja Viljandi maakondade kruusateede säilitusremont 2021“;
- g) Avatud hankemenetlusega riigihange viitenumbriga 233884 „Tartu ja Jõgeva maakonna kruusateedele katte ehitus“;
- h) Avatud hankemenetlusega riigihange viitenumbriga 239450 „Lõuna regiooni müratõkkeseinte projekteerimine ja ehitamine“;
- i) Avatud hankemenetlusega riigihange viitenumbriga 234923 „Riigitee 22140 Tõrvandi–Roiu–Uniküla km 0,0–10,0 Tõrvandi–Roiu lõigu maakorraldustööd“;
- j) Avatud hankemenetlusega riigihange viitenumbriga 233430 „Pindamistööd Jõgeva, Tartu, Põlva, Võru ja Valga maakonnas 2021“.

1.6. Käesolevas dokumendis esitatud soetuste maksumused on märgitud ilma käibemaksuta

1.7. Kontrollivisiit toimus 19.10.2022 videokonverentsi Teams rakenduse vahendusel.

1.8. Kontrolliakti projekt edastati hankijale tutvumiseks ja vastuväidete esitamiseks 28.10.2022. Hankija esitas 07.11.2022 kontrolliakti projektile omapoolsed kommentaarid, mis on märgitud (*kursiivis*) kontrolliakti p-s 3 „Riigihangete seaduses sätestatud korrast kinnipidamise kontrollimine“ kõikide punktide lõppu. Valdavalt on hankija Rahandusministeeriumi seisukohtadega nõustunud. Punkti 3.2 „Hankelepingu lõppemise teabe esitamine eRHR-ile“ kohta esitatud kommentaaris selgitab hankija mh, et eriti tee-ehituse puhul ei ole üheselt kunagi ette võimalik hinnata, kaua tööde vastuvõtmine ja nende eest tasumine võib aega võtta ning leiab kokkuvõtvalt, et hankija kirjeldatud süsteem viib samale tulemusele. Rahandusministeerium jääb siiski hankelepingu lõppemise aja käsitlese ja selle eRHR-is märkimise küsimuses võlaõigusseadusest tuleneva käsitlese juurde, et tagada ühetaoline mõistekasutus ja hankepraktika eRHR-is. Rahandusministeerium peab vajalikuks täiendada eRHR-is hankelepingu kestuse ja lõppemise aega puudutavate andmeväljade abiinfo selgitusi, samuti Rahandusministeeriumi juhendit riigihankemenetluse lõppemise järgselt riigihangete registrile andmete esitamiseks.

2. Kokkuvõtte järelevahtemenetluse tulemustest

2.1. Transpordiameti hanketegevuse kontrollimisel tuvastati hankija tegevuses kõrvalekaldumisi RHS-is sätestatud korrast seoses:

- a) eRHR-le hankelepingu sõlmimise teate hilinenud esitamisega;
- b) eRHR-le hankelepingu lõppemise teabe hilinenud esitamisega;

c) eRHR-ile hankelepingu muutmise teabe hilinenud ja/või ebapiisava esitamisega;

d) eRHR-ile hankelepingute rikkumisega seotud teabe esitamata jätmisega.

2.2. Lisaks on hankijale tehtud tähelepanekuid ja antud soovitusi seoses:

a) Ettenägematute tööde maksumuse sisaldumisega eRHR-is märgitud hankelepingute maksumuses;

b) Ühikhinnal põhineva hankelepingu maksumuse märkimisega eRHR-is;

c) Hankelepingute kestuse märkimisega eRHR-is;

d) Hankelepingu uuendamise võimaluse märkimisega eRHR-is;

e) Osadeks jaotatud hankemenetluses teabe esitamisega eRHR-ile;

f) Erandliku hankemenetluse liigi valimisega.

3. Riigihangete seaduses sätestatud korrast kinnipidamise kontrollimine

3.1. Hankelepingu sõlmimise teate esitamine eRHR-ile

RHS § 83 lg 1 kohaselt esitab hankija eRHR-ile hankelepingu sõlmimise teate 30 päeva jooksul pärast hankemenetluse lõppemist.

Avatud hankemenetlusega riigihanke nr 234923 „Riigitee 22140 Tõrvandi–Roiu–Uniküla km 0,0–10,0 Tõrvandi–Roiu lõigu maakorraldustööd“ tulemusena sõlmis hankija hankelepingu 26.05.2021. Hankija esitas hankelepingu sõlmimise teate eRHR-ile 06.08.2021, s.o. enam kui 30 päeva peale hankemenetluse lõppemist, millega eiras RHS § 83 lg 1 nõudeid.

Teiste (kontrollakti p-s 1.5 nimetatud) järelevalvemenetluse valimisse kuulunud riigihangete puhul on hankelepingute sõlmimise teated esitatud eRHR-ile nõuetekohaselt 30 päeva jooksul peale hankelepingu sõlmimist.

Hankija kommentaar: tegemist on erandliku juhusega. Nagu kontrollaktist tuleneb, siis kõigi teiste riigihangete puhul on seadusest tulenevast tähtajast kinni peetud.

3.2. Hankelepingu lõppemise teabe esitamine eRHR-ile

RHS § 83 lg 7 p 1 ja 2 alusel kohustub hankija esitama eRHR-ile 30 päeva jooksul pärast hankelepingu lõppemist teabe hankelepingu tegeliku maksumuse kohta ja hankelepingus tehtud muudatuste kohta, mille kohta hankelepingu muutmise teadet (RHS § 123 lg 5 kohaselt) ei esitatud.

Hankija märgib eRHR-is hankelepingute lõpetamise kuupäevaks lepinguliste tööde teostamise, mitte mõlemapoolsete lepinguliste kohustuste täitmise, kuupäeva. Antud käsitus ei vasta riigihankemenetluse lõppemise järgselt eRHR-ile andmete esitamise juhendile². Juhendi kohaselt on lepingu lõpetamise kuupäev päev, millal mõlema lepingupoole kohustused on täidetud. Vaegtööde korral lõpeb leping siis, kui ka vaegtöödega seotud kohustused on täidetud.

RHS § 83 lg-s 7 sätestatud 30-päevase tähtaja nõude eiramine, hankelepingute lõppemise kohta teabe esitamisel eRHR-ile, on tuvastatud järgmistes riigihangetes:

² Rahandusministeeriumi koostatud juhend riigihankemenetluse lõppemise järgselt riigihangete registrile andmete esitamiseks. Veebruar 2022. Kättesaadav veebis: <https://fin.ee/media/5555/download>.

a) Väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlusega riigihange nr 223930 „Maanteeameti lepinguliste teeholdusfirmade teehoolde tööde jälgimise tarkvara kasutamise ja teehoolde sõidukite GPS seireteenuse koondkaardil ostmine“. Hankija on eRHR-is märkinud hankelepingu lõpetamise kuupäevaks 30.04.2022. Sõlmitud hankelepingu p 9.1 kohaselt „jõustub leping selle allkirjastamisel ja kehtib kuni Lepingust tulenevate kohustuste täitmiseni. Teenuse osutamise periood on 20 kuud (01.09.2020.a kuni 30.04.2022.a)“. Raamatupidamise andmetest nähtuvalt on viimase arve maksekuupäev 20.05.2022, st eelduslikult lõppesid mõlemapoolsed lepingulised kohustused hankija poolt töövõtjale viimase arve tasumisega 20.05.2022. Hankija esitas eRHR-ile hankelepingu lõpetamise andmed 30.06.2022, s.o. enam kui 30 päeva peale hankelepingu lõppemist.

b) Avatud hankemenetlusega riigihange nr 231555 “Pindamistööd Ida-Viru, Lääne-Viru ja Järva maakonna riigiteedel 2021“. eRHR-ile esitatud andmetest nähtuvalt lõppesid osadeks jaotatud hankemenetlusega riigihanke nr 231555 tulemusena 15.04.2021 sõlmitud osade nr 1, 2 ja 3 hankelepingud 09.07.2021 (märkus: osa nr 1 ja 2 hankelepingu osas ei vasta eRHR-is märgitud tööde teostamise lõpetamise kuupäev tegelikkusele). Hankelepingute vastuvõtuaktide lisade, milles on kajastatud lepinguliste tööde algus ja lõpp, kohaselt lõppes lepinguliste tööde teostamine tegelikkuses järgmistel kuupäevadel:

hankeleping nr 3.2-3/21/1262-1 (osa nr 1) 19.06.2021. Raamatupidamise andmete kohaselt on viimase arve (kreeditarve 3019,65 eurot) maksekuupäev 03.12.2021;

hankeleping nr 3.2-3/21/1263-1 (osa nr 2) 12.06.2021. Raamatupidamise andmete kohaselt on viimase arve (kreeditarve 3831,84 eurot) maksekuupäev 03.12.2021;

hankeleping nr 3.2-3/21/1264-1 (osa nr 3) 09.07.2021. Raamatupidamise andmete kohaselt on viimase arve (kreeditarve 241,94 eurot) maksekuupäev 02.12.2021.

Arvestades, et raamatupidamise andmetest nähtuvalt on eelnimetatud hankelepingute viimaste arvete maksekuupäevad 02.12.2021 ja 03.12.2021, lõppesid mõlemapoolsed lepingulised kohustused (eeldusel, et tegemist oli viimaste lepinguliste kohustuste täitmisega) antud kuupäevadel. Hankija esitas kõikide hankelepingute lõpetamise andmed eRHR-ile 09.05.2022, st kõikide hankelepingute puhul enam kui 30 päeva peale hankelepingu lõppemist.

c) Avatud hankemenetlusega riigihange nr 231548 „Hiiu, Lääne, Pärnu, Saare ja Viljandi maakondade kruusateede säilitusremont 2021“. eRHR-ile esitatud andmetest nähtuvalt lõppesid osadeks jaotatud hankemenetlusega riigihanke nr 231548 tulemusena sõlmitud hankelepingud järgmistel kuupäevadel: 07.09.2021 osa nr 2 hankeleping nr 3.2-3/21/763-1 (OÜ Warren Safety); 03.08.2021 osa nr 3 hankeleping nr 3.2-3/21/719-1 (OÜ Nurme Teedehitus); 02.07.2021 osa nr 4 hankeleping nr 3.2-3/21/711-1 (AS Level) ja 25.07.2021 osa nr 5 hankeleping nr 3.2-3/21/701-1 (Sakala Teed OÜ). eRHR-is märgitud hankelepingute (tegelikkuses tööde teostamise) lõppemise kuupäevad vastavad tööde vastuvõtuaktide lisades märgitud tööde lõppemise kuupäevadele. Raamatupidamise andmete kohaselt on viimaste arvete maksekuupäevad järgmised:

18.10.2021 – osa nr 2 hankeleping nr 3.2-3/21/763-1 (OÜ Warren Safety);

30.09.2021 – osa nr 3 hankeleping nr 3.2-3/21/719-1 (OÜ Nurme Teedehitus);

20.07.2021 – osa nr 4 hankeleping nr 3.2-3/21/711-1 (AS Level);

07.09.2021 – osa nr 5 hankeleping nr 3.2-3/21/701-1 (Sakala Teed OÜ).

Eeldusel, et loetletud kuupäevadel arvete tasumisel oli tegemist viimaste lepinguliste kohustuste täitmisega, lõppesid hankelepingud arvete maksekuupäevadel. Hankija esitas eRHR-ile teabe lõppenud hankelepingute kohta järgmiselt: 25.11.2021 (osa 2), 14.03.2022 (osa 3), 23.11.2021 (osa 4) ja 26.11.2021 (osa 5), seega kõikide hankelepingute puhul enam kui 30 päeva peale hankelepingu lõppemist.

- d) Avatud hankemenetlusega riigihange nr 233884 „Tartu ja Jõgeva maakonna kruusateedele katte ehitus“. eRHR-ile esitatud andmetest nähtuvalt lõppesid osadeks jaotatud hankemenetlusega riigihanke tulemusena sõlmitud hankelepingud järgmistel kuupäevadel: 15.10.2021 osa nr 1 hankeleping nr 3.2-3/21/1551-1 (AS TREF), 15.10.2021 osa nr 2 hankeleping nr 3.2-3/21/1552-1 (AS TREF) ning 22.10.2021 osa nr 3 hankeleping nr 3.2-3/21/1553-1 (AS TREV-2 GRUPP). eRHR-is märgitud hankelepingute (tegelikkuses tööde teostamise) lõppemise kuupäevad vastavad tööde vastuvõtuaktide lisades märgitud tööde lõppemise kuupäevadele. Raamatupidamise andmete kohaselt on viimaste arvete maksekuupäevad järgmised:

30.11.2021 – osa nr 1 hankeleping nr 3.2-3/21/1551-1 (AS TREF);

03.12.2021 – osa nr 2 hankeleping nr 3.2-3/21/1552-1 (AS TREF);

03.12.2021 – osa nr 3 hankeleping nr 3.2-3/21/1553-1 (AS TREV-2 GRUPP).

Eeldusel, et loetletud kuupäevadel arvete tasumisel oli tegemist viimaste lepinguliste kohustuste täitmisega, lõppesid hankelepingud arvete maksekuupäevadel. Hankija esitas eRHR-ile teabe kõikide lõppenud hankelepingute kohta 09.05.2022. Seega kõikide hankelepingute puhul enam kui 30 päeva peale hankelepingu lõppemist.

- e) Avatud hankemenetlusega riigihange nr 233430 „Pindamistööd Jõgeva, Tartu, Põlva, Võru ja Valga maakonnas 2021“. eRHR-ile esitatud andmetest nähtuvalt lõppesid osadeks jaotatud riigihanke tulemusena sõlmitud hankelepingud järgmistel kuupäevadel: 31.08.2021 osa nr 1 (ÜLE OÜ), 14.10.2021 osa nr 2 (AS TREV-2 GRUPP) ja 08.10.2021 osa nr 3 (AS TREV-2 GRUPP). eRHR-is märgitud hankelepingute (tegelikkuses tööde teostamise) lõppemise kuupäevad vastavad vastuvõtuaktide lisades märgitud tööde lõppemise kuupäevadele. Raamatupidamise andmete kohaselt on viimaste arvete maksekuupäevad järgmised:

01.10.2021 – osa nr 1 hankeleping (ÜLE OÜ);

01.11.2021 – osa nr 2 hankeleping (AS TREV-2 GRUPP);

12.11.2021 – osa nr 3 hankeleping (AS TREV-2 GRUPP).

Eeldusel, et loetletud kuupäevadel arvete tasumisel oli tegemist viimaste lepinguliste kohustuste täitmisega, lõppesid hankelepingud arvete maksekuupäevadel. Hankija esitas eRHR-ile teabe lõppenud hankelepingute kohta 11.05.2022, st kõikide hankelepingute puhul enam kui 30 päeva peale hankelepingute lõppemist.

Seonduvalt eRHR-ile hankelepingu lõppemise andmete esitamisega selgitas hankija, et „/.../ teehituse valdkonnas võtab tööde vastuvõtmine tavapärasest kauem aega (isegi kuid, kuna teedele tehakse katsed, dokumentide koostamine jne), mille tõttu ei ole hankeüksusel enne alusandmeid, mille põhjal riigihangete registri andmeid täita. Vastuvõtmise aega ei ole lepingu täitmise perioodi sisse arvestatud. Samas alles lõpliku aktiga loetakse tööd tähtaegselt ja nõuetekohaselt teostatuks. Seega peaks seadusest tulenevalt 30-päevast tähtaega arvestama akti allkirjastamisest. Hankekorra kohaselt on lepingu lõpetamise andmete esitamise kohustus lepingu täitmise eest vastutavatel isikutel, kuid kahetsusväärset palju andmeid jääb hankeüksusele esitamata. Oleme andmete parema liikumise ja automatiseerimise võtnud endal asutuses prioriteediks ning püüame seadusest tulenevalt kohustust edaspidi täita paremini“. Samuti selgitas hankija, et: „/.../ Hankija palub arvestada, et riigihangete register ei toeta keerukamate lepingute puhul andmete õiget ja õigeaegset sisestamist – näiteks Transpordiameti ehituslepingute täitmine ei alga lepingu sõlmimisest, vaid alustamiskorralduse andmisest. Leping sõlmimise teates esitame eeldusliku lepingu täitmise aja. Selle tulemusena võib register kuvada, et leping on täidetud, kuid tegelikkuses seda täidetakse veel (nt alustamiskorralduse andmine on viibinud, täitmisel on olnud tehnoloogiline paus vms). Lisaks märgime riigihangete registrisse riigihanke alusandmetes ja lepingu sõlmimise teates lepingu täitmise perioodina tööde teostamise tähtaja. Leping lõpetamise kanded on võimalik registrisse kanda pärast tööde vastuvõtuakti allkirjastamist, mis võib ehituse puhul võtta aega mitu kuud pärast

tööde teostamise lõppu. Samas ei ole enne akti allkirjastamist olemas kõiki andmeid lepingu lõpliku maksumuse, muudatuste jms kohta.“

Selgitame, et tulenevalt võlaõigusseadusest (edaspidi: VÕS) lõpeb leping üldjuhul mõlemapoolsete kohustuste täitmisega, poolte kohustuseks on mh töövõtja kohustus töö tellijale üle anda, tellija kohustus töö üle vaadata ja vastu võtta, samuti tellija kohustus maksta tasu (vt VÕS 36. peatükk töövõtulepingu regulatsioon). Seega, olukorras kus pakkuja on omapoolsed lepingujärgsed kohustused hankija ees täitnud (st teostanud lepingujärgsed tööd), ei saa lugeda lepingut veel lõppenuks, kui täitmata on ülejäänud VÕS-is sätestatud lepingulised kohustused, mis on lepingu lõppemise eeldusteks, sh tööde vastuvõtmine tellija poolt ja tasu maksmine töövõtjale. Kui hankija ei ole töid vastu võtnud, ei saa tal olla ka veendumust, et pakkuja on oma lepingulised kohustused nõuetekohaselt täitnud.

Seega, edasises hankepraktikas tuleks hankijal lepingute lõpetamise andmete esitamisel eRHR-ile märkida lepingute lõppemise kuupäevaks tähtpäev, millal on täidetud mõlemapoolselt kõik lepingulised kohustused. Samuti tuleks hanketeades märkida lepingute kestuseks eeldatav mõlemapoolsete lepinguliste kohustuste täitmise aeg ning sõlmitud hankelepingute kohta eRHR-ile andmete esitamisel³ märkida lepingu tähtajaks eeldatav mõlemapoolsete lepinguliste kohustuste täitmise aeg. Hankelepingu täitmise perioodi, kui see erineb lepingu kestusest (nt ehitustööde kestus 3 kuud), soovitame märkida hanketeates mõnel muul väljal, kuna hanketeade peab sisaldama ka ehitustööde tegemise ajakava või märkida lepingu täitmise periood teistes riigihanke alusdokumentides. Eelmärgitud käsitlest lähtumisel peaks hankijal edasises hankepraktikas lahenema hankelepingute lõppemise teabe eRHR-ile hilinemisega esitamise probleem.

Hankija kommentaar: hankija selgitab täiendavalt, et tee-ehituse, omanikujärelevalve jms riigihangete puhul on lepingu tähtaegade ja lepinguliste kohustuste täitmise järgimine keerulisem:

- hanke algatamisel märgime registrisse tööde teostamise tähtaja, nt 3 kuud;
- eelnimetatud valdkonnas ei alga tööde teostamine lepingu sõlmimisega, vaid alustamiskorralduse andmisega. Lepingu sõlmimise andmete esitamisel esitatakse registrile eelduslik lepingu täitmise aeg lähtudes tööde teostamise ajast. Sinna ei ole võimalik arvestada sisse aega millal võivad kõik poolte lepingulised kohustused saada täidetud. Hankija on seda varasemalt selgitanud, et eriti tee-ehituse puhul ei ole üheselt kunagi ette võimalik hinnata kaua tööde vastuvõtmine ja nende eest tasumine võib aega võtta;
- hankija muudetud praktika on, et alustamiskorralduse andmisel jõuab info hankeüksusele, millele alusel muudetakse õigeks registri alusandmed tegeliku tööde teostamise aja kohta. S.t register hakkab lepingu lõpetamise andmete meeldetuletusi saatma pärast tööde teostamise tähtaja saabumist;
- selle järgselt järgib hankeüksus tööde vastuvõtmist, tööde vastuvõtuakti saamisel ning tööde eest tasumisel esitab lepingu lõpetamise andmed.

Hankija leiab, et eelkirjeldatud süsteem ja kokkulepped viivad samale tulemusele ning hankijal on võimalik edaspidi paremini võimalik kinni pidada seadusest tulenevatest tähtaegadest.

Rahandusministeerium selgitab täiendavalt, et hankijal on võimalik prognoosida tööde vastuvõtmise ja tööde eest tasumise eeldatavat aega, võttes arvesse hanke alusdokumentides sätestatud vastavaid tähtaegu ning juhindudes VÕS §-s 82¹ sätestatud regulatsioonist. Rahandusministeerium täiendab eRHR-is hankelepingu kestuse ja lõppemise aega puudutavate andmeväljade abiinfo selgitusi ning Rahandusministeeriumi juhendit riigihankemenetluse lõppemise järgselt riigihangete registrile andmete esitamiseks.

³ Rahandusministeeriumi koostatud juhendis riigihankemenetluse lõppemise järgselt riigihangete registrime andmete esitamiseks (kättesaadav veebis: <https://fin.ee/media/5555/download>) punktis 1 „Hankelepingu sõlmimise järgselt andmete esitamine“ on selgitatud: „Lepingu täitmise tähtajaks tuleb märkida kavandatud lepingu lõppemise tähtpäev. Leping loetakse lõppenuks, kui mõlema lepingu poole kohustused on täidetud (sh ka hankija kohustused pakkuja ees)“.

3.3. Hankelepingus tehtud muudatuste kohta teabe esitamine eRHR-ile

RHS § 83 lg 7 p 1 ja 2 kohaselt esitab hankija eRHR-ile 30 päeva jooksul pärast hankelepingu lõppemist teabe hankelepingu tegeliku maksumuse ja hankelepingus tehtud muudatuste kohta, mille kohta hankelepingu muutmise teadet ei esitatud.

Järelevalvemenetluses leidis tuvastamist, et hankelepingute lõppedes on hankija esitanud eRHR-ile teabe lõppenud hankelepingute tegeliku maksumuse kohta RHS § 83 lg 7 p 1 alusel. Samas esineb hankija hankepraktikas juhtumeid, kui eRHR-ile ei ole esitatud teavet hankelepingutes tehtud muudatuste kohta (seoses töömahtude vähenemise ja suurenemisega on muutunud hankelepingute maksumused ning seoses bituumeni hinna korrigeerimise (edaspidi: BHK) regulatsiooni rakendamisega on suurenenud hankelepingute maksumused) millega on eiratud RHS § 83 lg 7 p 2 nõudeid.

Hankija ei ole esitanud eRHR-ile RHS § 83 lg 7 p 2 kohaselt nõutud teavet (st märkinud eRHR-ile hankelepingu lõpetamise andmete esitamisel, et hankelepingu tingimused muutusid „JAH“ ega ole lisanud muudatuste kirjeldust koos soovitusliku viitega vastavale RHS § 123 alusele) järgmistes riigihangetes:

a) Avatud hankemenetlusega riigihange nr 231548 „Hiiu, Lääne, Pärnu, Saare ja Viljandi maakondade kruusateede säilitusremont 2021“. Hankija sõlmis osadeks jaotatud hankemenetlusega riigihanke tulemusena neli hankelepingut, mille täitmise kohta koostatud finantsarvutustest (tööde vastuvõtuaktide lisadest) nähtuvalt muudeti hankelepingute tööde mahtusid järgmiselt: riigihanke osa nr 2 tulemusena sõlmitud hankelepingu (maksumusega 111 250,95 eurot⁴) maksumus suurenes seoses töömahtude muutumisega 2176,5 eurot; osa nr 3 tulemusena sõlmitud hankelepingu (maksumusega 1 175 033,85⁵ eurot) maksumus suurenes seoses töömahtude suurenemisega 58 750,31 eurot; osa nr 4 tulemusena sõlmitud hankelepingu (maksumusega 358 176,58⁶ eurot) maksumus suurenes seoses töömahtude muutusega 560,16 eurot; osa nr 5 tulemusena sõlmitud hankelepingu (maksumusega 555 915,95⁷ eurot) maksumus suurenes seoses töömahtude muutusega 12 330,71 eurot.

b) Avatud hankemenetlusega riigihange nr 233884 „Tartu ja Jõgeva maakonna kruusateedele katte ehitus“. Hankija sõlmis osadeks jaotatud hankemenetlusega riigihanke tulemusena kolm hankelepingut. Kõikide hankelepingute töömahtusid muudeti, mille tulemusena muutusid ka hankelepingute maksumused, lisaks suurenesid kõikide hankelepingute maksumused BHK (bituumeni hinna korrigeerimise) regulatsiooni rakendamise tõttu. Riigihanke tulemusena sõlmiti hankelepingud maksumusega⁸: osa nr 1 tulemusena sõlmitud hankelepingu (maksumusega 1 419 576,19 eurot) maksumus vähenes seoses töömahtude muutumisega 13 081,98 eurot ning suurenes 43 681,89 eurot seoses BHK rakendamisega; osa nr 2 tulemusena sõlmitud hankelepingu (maksumusega 2 042 047,62 eurot) maksumus suurenes seoses töömahtude muutusega ja BHK rakendamisega kokku 74 726,44 eurot, (osa nr 2); osa nr 3 tulemusena sõlmitud hankelepingu (maksumusega 947 604 eurot) maksumus vähenes seoses töömahtude muutumisega 1197,55 eurot ning suurenes seoses BHK rakendamisega 26 076,69 eurot.

⁴ Märkus: käesolevas lõigus märgitud riigihanke nr 231548 osade nr 2,3,4 ja 5 tulemusena sõlmitud hankelepingute maksumused ei sisalda ettenägematute tööde maksumust, mistõttu erinevad need eRHR-is märgitud sõlmitud hankelepingute maksumustest.

⁵ Sama.

⁶ Sama.

⁷ Sama.

⁸ Märkus: käesolevas lõigus märgitud hankelepingute maksumused ei sisalda ettenägematute tööde maksumust (erinevalt eRHR-is märgitud hankelepingute maksumusest).

c) Väljakuulutamisetä läbirääkimistega hankemenetlusega riigihanke nr 223930 „Maanteeameti lepinguliste teehooldefirmade teehoolde tööde jälgimise tarkvara kasutamise ja teehoolde sõidukite GPS seireteenuse koondkaardil ostmine“. Hankija märkis eRHR-is, et hankelepingu tingimused muutusid (lisatud märged „JAH“), kuid lisamata on hankelepingu muudatuse kirjeldus 30.09.2020 sõlmitud hankelepingu muudatuse kohta, millega muudeti tellimuste esitamise viisi. Hankija selgitas seonduvalt hankelepingu muudatusega, et „RHS § 123 lg 1 p 7 kohaselt on õigus sõlmitud hankelepingut muuta uut riigihanget korraldamata, kui muudatuse väärtusest sõltumata ei ole muudatus oluline. Käesolev muudatus ei too kaasa rahalist mõju. Kuivõrd Lepingu ese jääb samaks, muudetakse vaid Tööde tellimuste esitamise viisi, mitte Lepingu eset ega Teenuse või Töö sisu, ei ole tegemist RHS § 123 lg 2 mõttes olulise muudatusega“. Selgitame, et antud muudatuse kokkuvõtlik kirjeldus, koos (soovituslikult) viitega muudatuse aluseks olnud RHS § 123 õiguslikule alusele, tuleb kajastada eRHR-is hankelepingu lõpetamise andmetes.

Juhime tähelepanu, et kõikidest hankelepingu muudatustest, mille kohta ei tulnud eRHR-ile esitada hankelepingu sõlmimise teadet RHS § 123 lg 5 alusel, peab hankija teavitama eRHR-i hankelepingu lõpetamise andmetes. Hankija esitab eRHR-ile teabe muudatuste laadi, ulatuse, muutmise põhjuste ja maksumuse suurenemise kohta vastavalt lepingu muutmisel kohaldatud RHS § 123 lg 1 vastavale punktile ja esinevatele faktilistele asjaoludele.⁹ Märkime, et eranditult kõik hankelepingu muudatused, sh ettenägematute tööde tellimine ja hankelepingu maksumuse suurenemine või vähenemine seoses bituumeni hinna korrigeerimise regulatsiooni rakendamisega, peavad vastama RHS § 123 lg-s 1 sätestatud hankelepingute muutmise regulatsioonile. Seljuures tuleb tähele panna, et RHS § 123 lg 1 p 2 kohaselt loetakse hankelepingu muutmiseks olukorda, kus muudatuse ulatus, sisu ja kohaldamistingimused, näiteks hinna läbivaatamise kohta, olid riigihanke alusdokumentides selgelt, täpselt ja ühemõtteliselt ette nähtud. Samuti tuleb teave kõikide muudatuste kohta hankelepingute lõppedes esitada eRHR-ile.

Palume hankijal esitada eRHR-ile teave riigihangete nr 231548 ja nr 233884 hankelepingutes tehtud muudatuste kohta tagantjärele, st märkida eRHR-is, et hankelepingud on muutunud „JAH“, samuti lisada kokkuvõtlik muudatuse kirjeldus koos viitega asjakohasele RHS §-s 123 lg-s 1 sätestatud punktile.

Hankija esitas eRHR-ile RHS §-s 83 lg-s 7 p-s 2 nõutud teabe (st lisas hankelepingute muudatuse kirjelduse) järelevalvemenetluse kestel: 25.08.2022 avatud hankemenetlusega riigihankes nr 231555 „Pindamistööd Ida-Viru, Lääne-Viru ja Järva maakonna riigiteedel 2021“ ning 26.08.2022 avatud hankemenetlusega riigihankes nr 233430 „Pindamistööd Jõgeva, Tartu, Põlva, Võru ja Valga maakonnas 2021“. Eelnimetatud riigihangete hankelepingud lõppesid 2021. aastal, seega esitas hankija teabe enam kui 30 päeva peale hankelepingute lõppemist.

Hankija kommentaar: arvestades väga erinevaid valdkondi ja lepinguid ning neis sätestatud hankelepingu muutmise õigusi, võib andmetes esineda ebatäpsusi. Hankija on juba enne järelevalvemenetluse algatamist registrile esitatavate andmete tähtaegsuse ja kvaliteedi endale eesmärgiks seadnud.

3.4. Hankelepingute rikkumisega soetud teabe eRHR-ile esitamata jätmine

Ajaperioodil 01.09.2017 – 31.05.2022 kehtinud RHS § 83 lg 7 p 3 sätestas, et hankija esitab 30 päeva jooksul pärast hankelepingu lõppemist eRHR-ile teabe ettevõtjapoolsete hankelepingu rikkumiste kohta, mille tulemusena on kohaldatud RHS § 95 lg 4 p-s 8 nimetatud õiguskaitsevahendit ning teabe selle kohta, kas hankija nõue on vaidlustatud. Eelnimetatud ajaperioodil kehtinud RHS § 95 lg 4 p 8 sätestas, et hankija võib kõrvaldada hankemenetlusest pakkuja või taotleja, kes on oluliselt või pidevalt rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingut või

⁹ „Juhend riigihankemenetluse lõppemise järgselt riigihangete registrile andmete esitamiseks“, lk 3. Leitav eRHR-i veebilehelt: [Juhend RHRile lepingu andmete esitamisest 11.2.22.pdf](#)

hankelepinguid nii, et rikkumise tulemusena on lepingust taganatud või leping üles öeldud, hinda alandatud, hüvitatud kahju või makstud leppetrahvi.

Järelevalvemenetluses leidis tuvastamist, et hankija ei esitanud kuni 31.05.2022 kehtinud RHS § 83 lg 7 p 3 alusel eRHR-ile 30 päeva jooksul pärast hankelepingute lõppemist teavet ettevõtjapoolsete hankelepingu rikkumiste kohta, mille tulemusena kohaldas hankija RHS § 95 lg 4 p-s 8 nimetatud õiguskaitsvahendit (hinna alandamine) järgmistes 2021. aastal korraldatud riigihangetes:

- a) Avatud hankemenetlusega riigihange nr 231555 “Pindamistööd Ida-Viru, Lääne-Viru ja Järva maakonna riigiteedel 2021“ – hankelepingu nr 3.2-3/21/1262-1 (Ida-Viru) vastuvõtuakti lisa 2 „Finantsarvutused“ kohaselt vähendati lepingulist maksumust mittekvaliteetse töö (st asfaltsegu terastikulise koostise erinevuse) eest 3019,65 eurot; hankelepingu nr 3.2-3/21/1264-1 (Järva) vastuvõtuakti lisa 2 „Finantsarvutused“ kohaselt vähendati lepingulist maksumust mittekvaliteetse töö (st asfaltsegu terastikulise koostise erinevuse) eest 236,78 eurot ja 5,16 eurot (asfaltsegu filleri sisaldusest); hankelepingu nr 3.2-3/21/1263-1 (Lääne-Viru) vastuvõtuakti lisa 2 „Finantsarvutused“ kohaselt vähendati lepingulist maksumust mittekvaliteetse töö (st asfalt- ja mustsegu terakoostise, kattekihi jäävpoorsuse, katte vuukide ja asfaltsegu filleri sisalduse erinevuse) eest kokku 3831,84 eurot. (*Eelnimetatud hankelepingute lisas 6 „Juhend ettenägematute tööde summa kasutamiseks ja bituumeni hinna korrigeerimiseks“ p-s 3.3. on viidatud „Riigiteede ehitustööde vastuvõtueeskirjale“, milles sisalduvate valemite kohaldamisel toimub tööde eest makstava tasu vähendamine (mahaarvamiste tegemine).*)
- b) Avatud hankemenetlusega riigihange nr 233884 „Tartu ja Jõgeva maakonna kruusateedele katte ehitus“ – hankelepingu nr 3.2-3/21/1552-1 (Tartu mk) vastuvõtuakti lisa nr 1 „Finantsarvutused“ kohaselt vähendati lepingulist maksumust mittekvaliteetse töö (katte ebatasasuse) eest 4246,71 eurot; hankelepingu nr 3.2-3/21/1551-1 (Tartu mk) vastuvõtuakti lisa nr 1 „Finantsarvutused“ kohaselt vähendati lepingulist maksumust mittekvaliteetse töö (st katte ebatasasuse) eest 321,24 eurot. (*Hankelepingute nr 3.2-3/21/1552-1 ja nr 3.2-3/21/1551-1 p-s 7.10 on sätestatud: „Kui Töös on avastatud puudusi ja Töövõtja ei ole viinud Tööd vastavusse Lepingu tingimustega ja avastatud puudused ei takista oluliselt ehitise kasutamist, on Tellijal õigus vähendada tasu tehtud tööde eest vastavalt Lepingu lisas 3 juhendmaterjalides viidatud dokumendile “Riigiteede ehitustööde vastuvõtueeskiri“ ja Lepingu lisas 3 punktis 8.2. sätestatule. Töövõtja esitab Tellijale kreditarve vähendatud tasu ulatuses 7 päeva jooksul, pärast Vastuvõtuakti allkirjastamist“).*)

Märgime, et enne 01.06.2022 kehtinud RHS § 83 lg 7 p 3 alusel kohustus hankija esitada eRHR-ile teabe kõikide ettevõtjapoolsete hankelepingu rikkumiste kohta, mille tulemusena kohaldas hankija RHS § 95 lg 4 p-s 8 nimetatud õiguskaitsvahendit (sh hinna alandamist). Teabe ettevõtjapoolsete rikkumiste kohta pidi hankija esitada eRHR-ile alati, ilma kaalutlusõigust omamata, juhtudel, kui leidis aset RHS § 95 lg 4 p-s 8 nimetatud õiguskaitsvahendi rakendamine. Selgitame, et 01.06.2022 jõustunud RHS § 83 lg 7¹ ja RHS § 95 lg 4 p 8 kohaselt tuleb hankijal esitada eRHR-ile teave üksnes sellise ettevõtjapoolse hankelepingu rikkumise kohta, mis hankija hinnangul vastab RHS § 95 lg-s 4 p-s 8 sätestatud kõrvaldamise alusele. St juhul kui õiguskaitsvahendi rakendamine ei vasta hankija hinnangul RHS § 95 lg-s 4 p-s 8 sätestatud kõrvaldamise alusele, ei ole hankija kohustatud hankelepingu rikkumise kohta eRHR-ile teavet esitama.

Palume esitada hankijal eRHR-ile teave eeltoodud riigihangete nr 231555 ja nr 233884 hankelepingute rikkumise kohta, mille tulemusena rakendas hankija ettevõtjate suhtes hinna alandamist.

Hankija kommentaar: hankija täiendab lepingu lõpetamise andmeid.

4. Tähelepanekud ja soovitus

RHS § 210 lg 1 alusel on Rahandusministeeriumil õigus anda soovitusi ja juhiseid RHS-i paremaks järgimiseks ja rikkumiste ärahoidmiseks. Tähelepanekud on peamiselt tehtud süsteemse iseloomuga puuduste kohta, mis on seotud eRHR-ile andmete esitamisega.

4.1. Ettenägematute tööde maksumuse sisaldumine eRHR-is märgitud hankelepingute maksumuses

RHS § 83 lg 1 alusel eRHR-ile esitatavas hankelepingu sõlmimise teates märgib hankija mh sõlmitud hankelepingu maksumuse.

Hankija hankepraktikas esineb juhtumeid, kus hankija on märkinud eRHR-is avaldatud hankelepingu sõlmimise teadetes hankelepingute maksumused selliselt, et maksumused sisaldavad 5% ettenägematute tööde maksumust (nn tellija reservi).

Märgime, et Rahandusministeeriumi koostatud juhendi kohaselt ei arvestata ettenägematute tööde maksumust (nn tellija reservi) hankelepingu maksumuse hulka ega märgita eRHR-is pakkumuse maksumuses sisalduvana.¹⁰

eRHR-is avaldatud hankelepingute sõlmimise teadetes märgitud hankelepingute maksumused sisaldavad 5% ettenägematute tööde maksumust järgmistes riigihangetes:

a) Avatud (osadeks jaotatud) hankemenetlusega riigihange nr 231555 „Pindamistööd Ida-Viru, Lääne-Viru ja Järva maakonna riigiteedel 2021“ – kolme hankelepingu maksumused eRHR-is sisaldavad ettenägematute tööde maksumust;

b) Avatud (osadeks jaotatud) hankemenetlusega riigihange nr 231548 „Hiiu, Lääne, Pärnu, Saare ja Viljandi maakondade kruusateede säilitusremont 2021“ – nelja hankelepingu maksumused eRHR-is sisaldavad ettenägematute tööde maksumust;

c) Avatud (osadeks jaotatud) hankemenetlusega riigihange nr 233884 „Tartu ja Jõgeva maakonna kruusateedele katte ehitus“ – kolme hankelepingu maksumused eRHR-is sisaldavad ettenägematute tööde maksumust.

Ekslik käsitlus, mille kohaselt tõlgendab hankija ettenägematute tööde maksumust osana hankelepingu maksumusest, tuleneb eeldatavalt hankija ehitustööde riigihangete alusdokumendist (hankelepingu projektist ja selle lisast nr 6 „Juhend ettenägematute tööde summa kasutamiseks“).

Näiteks on riigihanke nr 231548 osa nr 1 (Hiiu) hankelepingu projektis sätestatud: „*Ettenägematu töö on Lepingu mõistes töö, mida on vaja teha Töö iseloomust ja täitmise käigust tulenevalt ning mille tegemise vajadust mõistlikkuse põhimõtetest lähtuvalt Pooled ei võinud ega saanud Lepingu sõlmimisel ette näha. Ettenägematute tööde summat kasutatakse juhul, kui Lepingu täitmise käigus ilmneb Loendites esitatud mahtude muutmise vajadus, ettenägematute tööde tellimise vajadus. Ettenägematu tööde Lepingusse lisamine toimub vastavalt Lepingu lisale 6*“.

Riigihanke nr 231548 osa nr 1 (Hiiu) hankelepingu projekti lisas nr 6 „Juhend ettenägematute tööde summa kasutamiseks“ on sätestatud: „*Lepingus sätestatud ettenägematute tööde summat kasutatakse juhul, kui Lepingu täitmise käigus ilmneb vajadus ettenägematute tööde tellimiseks. Ettenägematu töö on Lepingu mõistes töö, mida on vaja teha Töö iseloomust ja täitmise käigust tulenevalt ning mille tegemise vajadust mõistlikkuse põhimõttest lähtuvalt Pooled ei võinud ega saanud Lepingu sõlmimisel ette näha. Ettenägematu töö tegemise vajadus võib seisneda töö lisandumises, ärajäämises, vähenemises, suurenemises, töö*

¹⁰ Rahandusministeeriumi koostatud juhend riigihankemenetluse lõppemise järgselt riigihangete registrile andmete esitamiseks. Veebruar 2022. Kättesaadav veebis: <https://fin.ee/media/5555/download>.

kvaliteedi muutuses või muus asjaolus. Ettenägematute tööde tegemiseks Lepingus sätestatud ettenägematute tööde summa piirides pole vaja teha Lepingu muudatust, kuna Lepingu tingimused (antud juhul Lepinguhind) ei muutu./.../“

Kuna hankelepingu sõlmimise hetkel ei ole teada, kas ja kui suures osas ettenägematute tööde tellimise vajadus hankelepingu täitmise käigus realiseerub, ei ole ettenägematute tööde maksumuse märkimine eRHR-is sõlmitud hankelepingu maksumuses kohane. Näiteks avatud hankemenetlusega riigihankes nr 231548 „Hiiu, Lääne, Pärnu, Saare ja Viljandi maakondade kruusateede säilitusremont 2021“ ja avatud hankemenetlusega riigihanke nr 233884 „Tartu ja Jõgeva maakonna kruusateedele katte ehitus jääb eRHR-is hankelepingute andmetega tutvudes ekslik mulje, justkui oleks hankelepingute maksumused lepingute täitmise käigus vähenenud. Tegelikult hankelepingute maksumused (muutunud töömahtude tõttu) suurenesid. Kuna eelnimetatud riigihangete hankelepingute maksumused eRHR-is sisaldavad ettenägematute tööde maksumust, tekib eRHR-i andmete pinnalt ebaõige ja ekslik ettekujutus, justkui oleks hankelepingute maksumused hankelepingute täitmise käigus vähenenud.

Sellisel on hankija andmed esitanud kahes riigihankes:

	<i>Riigihanke nr 231548 tulemusena sõlmitud hankelepingute eRHR-is märgitud maksumused (esile toodud), mis sisaldavad 5% ettenägematute tööde maksumust</i>	<i>Riigihanke nr 231548 lõppenud hankelepingute eRHR-is märgitud maksumused</i>
<i>Osa nr 2</i>	<i>116 813,50 eurot (maksus ilma etten. tööde sisalduseta – 111 250,95 eurot)</i>	<i>113 427,45 eurot</i>
<i>Osa nr 3</i>	<i>1 233 785,54 eurot; (maksus ilma etten. tööde sisalduseta – 1 175 033,85 eurot)</i>	<i>1 233 784,16 eurot</i>
<i>Osa nr 4</i>	<i>376 085,41 eurot; (maksus ilma etten. tööde sisalduseta – 358 176,58 eurot)</i>	<i>358 736,74 eurot</i>
<i>Osa nr 5</i>	<i>583 711,75 eurot; (maksus ilma etten. tööde sisalduseta – 555 915,95 eurot)</i>	<i>568 246,66 eurot</i>
	<i>Riigihanke nr 233884 tulemusena sõlmitud hankelepingute eRHR-is märgitud maksumused (esile toodud), mis sisaldavad 5% ettenägematute tööde maksumust</i>	<i>Riigihanke nr 233884 lõppenud hankelepingute eRHR-is märgitud maksumused</i>
<i>Osa nr 1</i>	<i>1 490 555 eurot; (maksus ilma etten. tööde sisalduseta – 1 419 576,19 eurot)</i>	<i>1 406 494,21 eurot¹¹</i>
<i>Osa nr 2</i>	<i>2 144 150 eurot; (maksus ilma etten. tööde sisalduseta – 2 042 047,62 eurot)</i>	<i>2 112 527,35 eurot</i>

¹¹ Juhime tähelepanu, et avatud hankemenetlusega riigihanke nr 233884 „Tartu ja Jõgeva maakonna kruusateedele katte ehitus“ osa nr 1 tegelik hankelepingu maksumus eRHR-is ei vasta tööde vastuvõtuakti lisas märgitud hankelepingu tegelikule maksumusele. Õige hankelepingu lõplik maksumus on 1 406 172,97 eurot. Palume hankijal teha eRHR-is parandus, st märkida tegelikkusele vastav lõppenud hankelepingu maksumus.

Osa nr 3	994 984,20 eurot (maksumus ilma etten. tööde sisalduseta – 947 604 eurot)	972 483,14 eurot
----------	---	------------------

Edasises hankepraktikas palume hankijal eRHR-ile esitatavates hankelepingute sõlmimise teadetes märkida hankelepingute maksumused selliselt, et need ei sisaldaks ettenägematute tööde maksumust.

Seonduvalt ettenägematute tööde tellimise regulatsiooniga riigihangete alusdokumentides märgime, et ettenägematute tööde tellimisel on tegemist igal juhul hankelepingu muutmise (mitte hankelepingu täitmise) küsimusega. Ettenägematute tööde tellimine peab üldjuhul vastama RHS §-s 123 lg-s 1 p-s 1 sätestatud hankelepingu muutmise regulatsioonile, kui ei ole täidetud ühegi teise RHS § 123 lg 1 punkti eeldused.

Hankija kommentaar: hankija on seda praktikat muutnud juba 2021. a maist ning hindamiskriteeriumis küsib võrdlushinnana pakkumuse maksumust ilma reservita/ettenägematute töödeta. Lisaks on muudetud tee-ehituse lepingu põhja, kus kasutatakse mõistet reserv ja selles on reguleeritud reservi kasutamise põhimõtted. Reservina käsitleb hankija RHS § 123 lg 1 p 1 alusel hankelepingu muutmist.

4.2. Ühikhinnal põhineva hankelepingu maksumuse märkimine eRHR-is

Väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlusega riigihanke nr 223930 „Maanteeameti lepinguliste teehooldefirmade teehoolde tööde jälgimise tarkvara kasutamise ja teehoolde sõidukite GPS seireteenuse koondkaardil ostmine“ kohta eRHR-is avaldatud hankelepingu sõlmimise teates on hankelepingu maksumuseks märgitud tarkvaraarendusteenuse tellimise ühikhinnal põhinev osaline pakkumuse maksumus (9900 eurot). Hankelepingu sõlmimise teates märgitud hankelepingu maksumuses on jäetud kajastamata riigihanke enamuse moodustava teenuse, st sõidukite GPS seireteenuse ehk kaughaldusteenuse, maksumus.

Hankelepingu sõlmimise järgselt eRHR-ile andmete esitamist selgitavas juhendis („[Juhend RHRile lepingu andmetesse esitamisest 11.2.22.pdf](#)“ lk 2, b)) on märgitud, et *eduka pakkumuse maksumus kandub lepingu andmetesse pakkumuse hindamiskriteeriumite lehelt, kui seal on maksumust küsitud. Hankija kontrollib andmed üle ja vajadusel korrigeerib. Lepingu maksumuseks tuleb märkida hankelepingu täitmisel eeldatavalt pakkujale makstav kogusumma, kui pakkumuses ega lepingus ei fikseerita lepingu kogumaksumust. Näiteks juhul kui pakkumuses esitati ühikuhinnad (nt tüki hind, kuu maksumus, aasta maksumus), siis tuleb hankijal välja arvutada eeldatavalt lepingu täitmisel pakkujale makstav tasu kokku.*

Seega pidanuks hankija hankelepingu maksumuse märkimisel eRHR-is arvutama pakkumuses esitatud kõikide ühikhindade pinnalt kokku sõlmitud hankelepingu eeldatava kogumaksumuse. Riigihanke nr 223930 tulemusena sõlmitud hankeleping lõppes 30.04.2022 ja hankelepingu tegelikuks maksumuseks kujunes eRHR-is lepingu lõpetamise andmetes märgitud 37 090,16 eurot, mis vastab raamatupidamise andmetele ja kajastab sõidukite seireteenuse maksumust.

Edasises hankepraktikas palume hankijal märkida sõlmitud hankelepingute maksumused eRHR-is hankelepingu sõlmimise teates selliselt, et need sisaldaksid hankelepingute (prognoositavat) kogumaksumust.

Hankija kommentaar: hankija arvestab eeltoodud tähelepanekuga.

4.3. Hankelepingu kestuse märkimine eRHR-is

Hanketeate osas II p 2.7) märgib hankija hankelepingu kestuse. Järelevahtvemenetluse valimisse kuuluvate hangete kontrollimisel ilmnes, et hankelepingute kestus on hanketeadetes süstemaatilistelt märgitud sellistelt, et kestus sisaldab lisaks põhikohustuse täitmise ajale ka kõrvalkohustuse täitmise perioodi ehk garantiiaega. Kuna RHS hankelepingu kestust detailsetlt ei käsitle, tuleks hankelepingu kestuse määratlemisel lähtuda lepinguõigusest. Lepinguõigusest tulenevalt ei arvestata garantiiperioodi üldjuhul lepingu täitmise aja sisse, vaid leping loetakse lõppenuks mõlemapoolsete põhikohustuste täitmisega (põhikohustuse täitmiseks tuleb lugeda üldjuhul ka nn vaegtööde teostamist). Ka Rahandusministeeriumi poolt koostatud juhendis eRHR-ile andmete esitamise kohta on märgitud, et riigihangetes ei tuleks lepingu kestuse hulka arvestada kõrvalkohustuste täitmise tähtaega, nt garantiiaega.¹²

Märgime, et riigihangete direktiivi 2014/24/EL V lisa osa C p 10 näeb ette, et hanketeates tuleb muu hulgas avaldada järgmine teave: asjade tarnimise, ehitustööde tegemise või teenuste osutamise ajakava ja lepingu kehtivusaeg, niivõrd kui see on juba teada. Kohustus järgida hanketeate esitamisel, et selle sisu vastaks direktiivi vastavas lisas toodud nõuetele, tuleneb RHS § 45 lg-st 4. Lepingu kestuse (direktiivi sõnastuses lepingu kehtivusaja) märkimisel eRHR-is leiame, et tuleks lähtuda samadest alustest, mis on sätestatud võlaõigusseaduses. Üldjuhul hakkab leping kehtima selle sõlmimisest ning kehtib kuni poolte kohustused on täidetud. Lepingu täitmise perioodi, kui see erineb lepingu kestusest (nt ehitustööde kestus 3 kuud) soovitame märkida hanketeates ehitustööde tegemise ajakavas või hanke lühikirjelduses või siis lepingu täitmise tingimustes.

Järgnevalt on esitatud loetelu riigihangetest, kus hankelepingu kestus hanketeadetes oli märgitud eksitavalt, kuna see sisaldas ka kõrvalkohustuse täitmise perioodi (garantiiperioodi):

- a) Avatud hankemenetlusega riigihanke viitenumbriga 217311 „Järva hooldepiirkonna riigiteede korrashoid aastatel 2020 - 2025“ hanketeate osas II p-s 2.7) on hankija märkinud hankelepingu kestuseks 84 kuud. Riigihanke alusdokumendi p 6.2 kohaselt on hankelepingu kestus 84 kuud, millest 60 kuud on riigiteede korrashoiu teostamise periood ja 24 kuud on remonttööde garantiiperiood.
- b) Avatud hankemenetlusega riigihanke viitenumbriga 231555 „Pindamistööd Ida-Viru, Lääne-Viru ja Järva maakonna riigiteedel 2021“ hanketeate osas II punktides 2.7) on hankija märkinud hankelepingu kestuseks 40 kuud. Riigihanke alusdokumendi p 6.2 kohaselt on hankelepingu kestus kokku 40 kuud, millest 4 kuud on ehitusperiood ja 36 kuud on garantiiperiood.
- c) Avatud hankemenetlusega riigihanke viitenumbriga 231548 „Hiiu, Lääne, Pärnu, Saare ja Viljandi maakondade kruusateede säilitusremont 2021“ hanketeate osas II punktides 2.7) on hankija märkinud hankelepingu kestuseks 27 kuud. Riigihanke alusdokumendi p 6.2 kohaselt on hankelepingute kestvus kokku 27 kuud, millest tööde teostamise tähtaeg on 3 kuud alates Alustamise korralduses märgitud kuupäevast ning 24 kuud on garantiiperiood.
- d) Avatud hankemenetlusega riigihanke viitenumbriga 233884 „Tartu ja Jõgeva maakonna kruusateedele katte ehitus“ hanketeate osas II punktides 2.7) on hankija märkinud hankelepingu kestuseks 40 kuud. Riigihanke alusdokumendi p 6.2 kohaselt on hankelepingute kestus 40 kuud, millest tööde teostamise tähtaeg on 4 kuud alates Alustamise korralduses märgitud kuupäevast ning 36 kuud on garantiiperiood.
- e) Avatud hankemenetlusega riigihanke viitenumbriga 239450 „Lõuna regiooni müratõkkeseinte projekteerimine ja ehitamine“ hanketeate osas II punktides 2.7) on hankija

¹² Rahandusministeeriumi koostatud juhend riigihankemenetluse lõppemise järgselt riigihangete registrime andmete esitamiseks. Veebruar 2022. Kättesaadav veebis: <https://fin.ee/media/5555/download>.

märkinud hankelepingute kestuseks 65 kuud. Riigihanke alusdokumendi p 6.2 kohaselt on hankelepingute kestus 65 kuud, millest tööde teostamise tähtaeg on 5 kuud alates Alustamiskorralduses märgitud kuupäevast ning 60 kuud on garantiiperiood.

- f) Avatud hankemenetlusega riigihanke viitenumbriga 233430 „Pindamistööd Jõgeva, Tartu, Põlva, Võru ja Valga maakonnas 2021“ hanketeate osas II punktides 2.7) on hankija märkinud hankelepingute kestuseks 40 kuud. Riigihanke alusdokumendi p 6.2 kohaselt on hankelepingute kestus kokku 40 kuud, millest tööde teostamise tähtaeg on 4 kuud alates Alustamiskorralduses märgitud kuupäevast ning 36 kuud on garantiiperiood.

Hankija kommentaar: hankija on muutnud enda praktikat 2021. a mais. Lepingu täitmise perioodina arvestatakse üksnes põhikohustuse täitmise aega.

4.4. Hankelepingu uuendamine

Hanketeate osas II p-s 2.7 võib hankija ette näha hankelepingu uuendamise võimaluse, mis põhineb RHS § 23 lg-s 2 p-s 1 ja § 24 lg-s 2 sätestatud riigihanke eeldatava maksumuse määramise regulatsioonil.

RHS-i seletuskirjas (lk 45) on hankelepingu uuendamise kohta märgitud järgmist: „*Hankelepingu uuendamise all tuleb mõista sellist juhtumit, kui hankeleping on sõlmitud näiteks kommunaalteenuste või muude pidevalt osutatavate teenuste (näiteks mobiilivõrguteenused) tellimiseks teatava ajaperioodi kohta ja hankelepingus endas on olemas säte, mille kohaselt pikendatakse hankelepingu kehtivusaega teatud järgneva ajaperioodiks. Hankelepingu uuendamise (inglise keelses klassikalises direktiivis kasutatakse sõna „renewals“) lubatavuse eelduseks on see, et muud hankelepingu tingimused ei muutu. Samuti peab uuendamise võimalus olema riigihanke alusdokumentides sätestatud ja hankelepingu uuendamisjärgse perioodi eeldatav maksumus peab olema riigihanke eeldatava maksumuse määramisel arvesse võetud. Hankelepingu uuendamisel hankelepingus endas sätestatud tingimuste alusel ja kirjeldatud eeldustel uut hankemenetlust korraldama ei pea“.*

Järelevalvemenetluse valimisse kuulunud riigihangete kontrollimisel ilmnes, et hankija on mitmete riigihangete hanketeadetes näinud ette hankelepingu uuendamise võimaluse. Samas ei ole hankija hankelepingu uuendamise käsitus kooskõlas RHS-i tõlgenduspraktikaga.

Hankelepingu uuendamise andmeväljale on hankija hanketeadetes märkinud: „*Uuendamise (muutmise) tingimused on toodud HD-s II Hankelepingu projekt*“. Kontrollimisel ilmnes, et hankelepingute projektides uuendamise tingimusi sätestatud ei ole. Seonduvalt hankelepingute uuendamise võimaluse sätestamisega hanketeadetes selgitas hankija, et „*praktikas on sellest registri väljast erinevat viisi aru saadud ehk uuendamisenähtetena mõisteti ka seda kui lepingu projektis oli reguleeritud RHS § 123 lg 1 p 2 alusel lepingu üldine muutmise õigus (nt mahtude muutmine), mitte ainult lepingu pikendamise õigus. Oleme põhimõtteid arutanud ja järgime edaspidi, et see oleks registris õigesti täidetud*“.

Hankelepingu uuendamise võimaluse (pidades tegelikkuses silmas hankelepingute muutmise võimalust) sätestas hankija järgmiste riigihangete hanketeadete osas II p-s 2.7:

- a) Avatud hankemenetlusega riigihangete nr 217311 „Järva hooldepiirkonna riigiteede korrashoid aastatel 2020 - 2025“;
- b) Avatud hankemenetlusega riigihangete nr 239904 „Transpordiameti regioonides asuvate garaažide ja angaaride tõst- ja lükanduksed, kinnistutel paiknevate tõkkepuude ja tiibning liugväravate hooldus ja remont“;
- c) Avatud hankemenetlusega riigihangete viitenumbriga 231555 „Pindamistööd Ida-Viru, Lääne-Viru ja Järva maakonna riigiteedel 2021“;

- d) Avatud hankemenetlusega riigihange viitenumbriga 231548 „Hiiu, Lääne, Pärnu, Saare ja Viljandi maakondade kruusateede säilitusremont 2021“;
- e) Avatud hankemenetlusega riigihange viitenumbriga 233884 „Tartu ja Jõgeva maakonna kruusateedele katte ehitus“;
- f) Avatud hankemenetlusega riigihange viitenumbriga 239450 „Lõuna regiooni müratõkkeseinte projekteerimine ja ehitamine“;
- g) Avatud hankemenetlusega riigihange viitenumbriga 234923 „Riigitee 22140 Tõrvandi–Roiu–Uniküla km 0,0–10,0 Tõrvandi–Roiu lõigu maakorraldustööd“;
- h) Avatud hankemenetlusega riigihange viitenumbriga 233430 „Pindamistööd Jõgeva, Tartu, Põlva, Võru ja Valga maakonnas 2021“.

Rahandusministeerium möönab, et veel käesoleva aasta alguses sisaldus eRHR-is hankelepingu uuendamise abiinfos ekslik viide RHS §-le 123 lg 1 p 2 (eksitav viide kõrvaldati abiinfost 2022. a veebruaris), mis võis avaldada mõju ebaõige tõlgenduspraktika tekkimisele.

Siiski märgime, et Euroopa Komisjon on rakendusmääruses (EL) 2019/1780 sätestanud ja Rahandusministeerium on ka nõustamispraktiaks selgitanud, et hankelepingu uuendamisenä tuleb mõista üksnes hankelepingu kestuse pikendamist, eeldusel et teised hankelepingu tingimused ei muutu.

Euroopa Komisjoni rakendusmääruses (EL) 2019/1780, millega kehtestati uus hanketeate tüüpvorm, on hankelepingu uuendamise välja kohta esitatud järgmine selgitus: „*Lepingu võimaliku uuendamise kordade maksimaalne arv. Lepingut uuendades jätab hankija endale õiguse (st see ei ole kohustus) lepingut uuendada (st pikendada selle kestust) ilma uue riigihanketa. Näiteks võib leping kehtida ühe aasta ja hankija võib säilitada võimaluse seda uuendada (nt üks kord, kaks korda) veel kolmeks kuuks, kui ta on rahul saadud teenustega*“.

Selgitame, et lisaks pakkujate teavitamisele hankelepingu tähtaja pikendamise võimalusest, omab hankelepingu uuendamine tähtsust riigihanke eeldatava maksumuse määramisel. Kuna hankelepingu uuendamise ehk pikendamisega kaasneb reeglina ka hankelepingu maksumuse suurenemine, tuleb uuendamise (st tähtaja pikendamise) perioodi eeldatav maksumus võtta arvesse riigihanke eeldatava maksumuse määramisel (RHS § 23 lg 2 p 1, § 24 lg 2).

Lisaks juhime tähelepanu, et avatud hankemenetlusega riigihanke nr 242739 „Transpordiameti lepinguliste tehooldefirmade korrashoiutööde jälgimise tarkvara kasutamise ja tehoolde sõidukite GPS seireteenuse koondkaardil ostmine“ hanketeate osas II p 2.7) sätestas hankija hankelepingu uuendamise võimaluse, pidades tegelikkuses silmas täiendava hankevõimaluse sätestamist. Hankija sätestas hankelepingu uuenduste kirjelduses: „*Hankija jätab endale õiguse korraldada täiendav riigihange hankelepingu sõlmimiseks kuni 36 kuuks väljakuulutamisetähtaajaga läbirääkimistega hankemenetlusena riigihangete seaduse § 49 lg 5 alusel*“. Samasisulise tingimuse sätestas hankija dubleerivalt antud tingimuse sätestamiseks asjakohases hanketeate osas II p-s 2.11) „Täiendavad hankevõimalused“.

Kindlasti vajab rõhutamist, et hankelepingu uuendamise/pikendamise võimalust saab ette näha mitte kõikides riigihangetes, vaid seesugustes hankelepingutes, mis on oma olemuselt regulaarsed ja mida kavatsetakse kindla tähtaja jooksul uuendada (RHS § 24 lg 2). Juhul kui hankija soovib reserveerida endale hankelepingu uuendamise ehk samadel tingimustel hankelepingu tähtaja pikendamise võimaluse hanketeates, tuleks sellekohased täpsemad tingimused sätestada ka riigihanke alusdokumendis.

Hankija kommentaar: hankija nõustub, et eRHRi eksliku viite tõttu on hankija registris märkinud viidatud hangete puhul hankelepingu uuendamise võimaluse. Viitest oli järeldatav, et

uuendamine on ükskõik milline RHS § 123 lg 1 p 2 hankelepingu muutmine, mitte olukord kus hankija on jätnud õiguse pikendada hankelepingu tähtaega. Hankija on sellest teadlik ning on registri alusandmete täitmisel sellele juba ka ise tähelepanu pööranud.

4.5. Osadeks jaotatud hankemenetluses andmete esitamine eRHR-ile

Hankija sõlmis kolmeks osaks jaotatud avatud hankemenetlusega riigihanke nr 231555 „Pindamistööd Ida-Viru, Lääne-Viru ja Järva maakonna riigiteedel 2021“ tulemusena kolm hankelepingut, mille kohta esitas eRHR-ile andmed ebaselgelt. Andmed iga hankemenetluse osa tulemusena sõlmitud hankelepingu kohta on esitatud eRHR-ile viisil, justkui oleks sõlmitud üks hankeleping nn teabe jadana järgmiselt: andmeväljale „Hanke osa“: 1,2,3; andmeväljale „Lepingu number“: 3.2-3/21/1264-1, 3.2-3/21/1263-1, 3.2-3/21/1262-1; eRHR-is märgitud sõlmitud ja tegelik hankelepingu maksumus kajastavad kolme hankelepingu summaarset kogumaksumust. Eelmärgitud kontrollimatul ja läbipaistmatul viisil eRHR-ile andmete esitamisega ei taga hankija RHS § 3 p 1 sätestatud üldpõhimõtetest kinnipidamist. Märgime, et osadeks jaotatud hankemenetlusega riigihankes tuleb esitada eRHR-ile teave iga hankelepingu kohta eraldi, et oleks võimalik üheselt aru saada, milline hankeleping on millise hankemenetluse osa tulemusena sõlmitud ja missugused on lõppenud hankelepingute andmed. Juhul kui hankija ei esita eRHR-ile teavet hankelepingute kohta eraldi, ei ole võimalik märkida ka hankelepingute sõlmimise ja lõppemise andmete erisusi eRHR-is (võimalik erinev sõlmimise ja lõpetamise kuupäev, võimalik erinev teave hankelepingutes tehtud muudatuste jms kohta), mis käesoleval juhul ka realiseerus, kuna eRHR-ile esitatud andmed lõppenud lepingute kohta ei vasta osaliselt tegelikkusele.

Edasises hankepraktikas palume hankijal osadeks jaotatud hankemenetluste puhul esitada eRHR-ile teave iga sõlmitud hankelepingu kohta eraldi.

Hankija kommentaar: tegemist on erandliku juhusega ning nõustume tähelepanekuga.

4.6. Erandliku hankemenetluse liigi valimine

Hankija korraldas väljakuulutamisetähtaegaga läbirääkimistega hankemenetlusega riigihanke nr 223930 „Maanteeameti lepinguliste teehooldusfirmade teehoolde tööde jälgimise tarkvara kasutamise ja teehoolde sõidukite GPS seireteenuse koondkaardil ostmine“ RHS § 49 lg 5 alusel.

eRHR-ist nähtuvalt tegi hankija 10.06.2020 Fleet Complete Eesti OÜ-le pakkumuse esitamise ettepaneku, millega algas riigihanke nr 223930 hankemenetlus. 10.06.2020 kehtinud RHS § 49 lg 5 alusel oli hankijal õigus teenuste hankelepingu sõlmimisel korraldada riigihange väljakuulutamisetähtaegaga läbirääkimistega hankemenetlusena, kui tellitakse uusi teenuseid, mis seisnevad samalt pakkujalt väljakuulutatava hankemenetluse tulemusel kuni 3 aastat varem sõlmitud hankelepingu alusel tellitud ja esialgse projektiga kooskõlas olevate samalaadsete teenuste kordamises, kusjuures esialgses hanketeates on teavitatud sellise hankelepingu tingimustest ja sõlmimise võimalusest.

Eelmine riigihange, mille 28.04.2017 avaldatud hanketeates oli väljakuulutamisetähtaegaga läbirääkimistega hankemenetluse korraldamise võimalus ette nähtud, oli avatud hankemenetlusega riigihange nr 185910 „Maanteeameti lepinguliste teehooldusfirmade teehoolde tööde jälgimise tarkvara kasutamise ja toohoolde sõidukite GPS seireteenuse koondkaardil ostmine“.¹³ Riigihanke nr 185910 tulemusena sõlmis hankija 05.06.2017 hankelepingu Fleet Complete Eesti OÜ-ga.

¹³ Riigihanke nr 185910 hanketeate osa II p 2.2) kohaselt jätab hankija endale õiguse korraldada täiendav riigihange hankelepingu sõlmimiseks kuni 36 kuuks väljakuulutamisetähtaegaga läbirääkimistega hankemenetlusena riigihangete seaduse § 28 lõike 5 punkti 2 alusel. 28.04.2017 kehtinud RHS § 28 lg 5 p 2 kohaselt võis hankija teenuste hankelepingu sõlmimisel korraldada hankemenetluse väljakuulutamisetähtaegaga läbirääkimistega hankemenetlusena, kui tellitakse uusi teenuseid, mis seisnevad samalt pakkujalt kuni kolm aastat varem avatud hankemenetluse tulemusel sõlmitud hankelepingu alusel tellitud ja esialgse projektiga kooskõlas olevate ehitustööde või teenuste kordamises, kusjuures esialgses hanketeates on teavitatud sellise hankelepingu sõlmimise võimalusest.

Tulenevalt riigihanke nr 185910 hanketeate osas II p-s 2.2) sätestatud tingimusest ja RHS § 49 lg 5 alusel võinuks hankija sõlmida riigihanke nr 223930 tulemusena hankelepingu hiljemalt 05.06.2020, s.o. kuni 3 aasta jooksul eelmise riigihanke nr 185910 hankelepingu sõlmimisest. Kuna käesoleval juhul oli 3 aastat eelmise hankelepingu sõlmimisest möödunud, oli hankija minetanud võimaluse RHS § 49 lg 5 alusel hankemenetluse korraldamiseks.

Ühtlasi juhime hankija tähelepanu asjaolule, et avatud hankemenetlusega riigihanke nr 242739 „Transpordiameti lepinguliste teehooldefirmade korrashoiutööde jälgimise tarkvara kasutamise ja teehoolde sõidukite GPS seireteenuse koondkaardil ostmine“ hanketeate osas II p-s 2.7) on hankija sätestanud samuti võimaluse korraldada edasises hankepraktikas hankemenetlus RHS § 49 lg 5 alusel. Antud võimaluse rakendamisel tuleb hankijal järgida, et täidetud oleksid kõik RHS § 49 lg 5 sätestatud eeldused erandliku hankemenetluse korraldamiseks, sh nõue, et hankeleping tuleb sõlmida mitte hiljem kui kolm aastat peale eelmise hankelepingu sõlmimist.

Hankija kommentaar: hankija nõustub tähelepanekuga.

5. Järeldused

5.1. Transpordiameti poolt eRHR-ile kontrollakti p-s 1.5 nimetatud riigihangete andmete esitamise üle õiguspärasuse kontrollimisel tuvastati hankija tegevuses kõrvalekaldumisi RHS-is sätestatud korrast seoses:

5.1.1. hankelepingu sõlmimise teate hilinenud esitamisega;

5.1.2. hankelepingu lõppemise teabe hilinenud esitamisega;

5.1.3. hankelepingu muutmise teabe hilinenud ja/või ebapiisava esitamisega;

5.1.4. hankelepingu rikkumisega seotud teabe esitamata jätmisega.

5.2. Kokkuvõtvalt märgime, et hankija riigihankekorralduses esineb väiksemaid, kuid süsteemseid puudujääke, mis on asjatundlikkuse suurendamise ja töökorralduse parendamise teel ületatavad. Hankija on mitmete kontrolliaktis esitatud eksimuste puhul juba muutnud oma praktikat.

Edasises hankepraktikas soovitame riigihangete korraldamisega tegelevatel isikutel järjepidevalt tutvuda Rahandusministeeriumi veebilehel avaldatud juhendmaterjalide ja analüüsidega riigihangete korraldamise kohta, korduma kippuvate küsimuste rubriigiga ([Korduma kippuvad küsimused | Rahandusministeerium \(fin.ee\)](#)).

Riigihangete korraldamist puudutavate küsimustega soovitame nõu saamiseks pöörduda Rahandusministeeriumi poole järgmiste kontaktide kaudu: riigihanked@fin.ee, tel 611 3701 (nõustamispäringud); register@riigihanked.riik.ee, tel: 611 3693, 611 3703 (riigihangete registri kasutajatugi).

(allkirjastatud digitaalselt)

Kristel Mesilane

Osakonnajuhataja

riigihangete ja riigiabi osakond

Kontrollija:

Madli Juhani

jurist

riigihangete ja riigiabi osakond
611 3400; madli.juhani@fin.ee